Ünnepi vacsora wursttal, kebabbal

TELEVÍZIÓ

VARGA KLÁRA

Török kezdőknek címmel harminchat részes német vígjátéksorozat indult a Duna TV-n. Német, kétgyermekes, pszichológus anyuka összeházasodik török, kétgyermekes, nyomozó apukával, s amit igazi csapásként élnek meg a tizenéves csemeték: össze is költöznek egy hatalmas lakásba.

Az új család igazi multikulturális „állatorvosi ló": anyuka, a német naturista hagyományok ápolója anyaszült meztelenül kel ki reggel az ágyból török nagyfia felháborodására, főzni viszont egyáltalán nem tud. Így kell szeretni. Az anyját éveken át kisajátító leánykája mindent elkövet, hogy a közös családi élet mielőbb véget érjen, imaórára megy iszlamista török nővérével, és mindenki szörnyülködésére kiterít maga elé egy férfiaktot ábrázoló imaszőnyeget. A fejkendős, másodpercre pontosan imádkozó török lány sem piskóta: rettentő hisztériát csap, amikor apja véletlenül görög olívabogyót vásárol, az ünnepi vacsorán az étteremben pedig olyan tányért követel emelt hangon, amelyben biztosan nem szolgáltak fel disznóhúst. A török fiú német nővérét úgy akarja megnyerni, hogy ügyefogyott görög osztálytársát ráveszi, inzultálja a lányt a kebabosnál, ő pedig majd megmenti. Csakhogy lebukik, amikor Léna meglátja őket egy közös fotón. A nyomozó apuka gyengéd és toleráns, mindent megtesz gyermekei boldogságáért.

A történteket Léna, vagyis a német tinédzser szemüvegén át látjuk-halljuk, ahogyan Amerikába szakadt barátnőjének webkamerán keresztül elmeséli. Léna rideg, intoleráns, szélsőségesen individuális nyugatiként úgy hiszi, hogy az egyetlen igazság birtokosa, és hogy érv lehet mások hitének, kultúrájának megsértésére az, hogy nem érti, mit miért tesz a másik ember, ahogyan ezt többször is elmondja.

Ez az a pont, ahol a magyar tévénéző kisodródik filmből, nem tud azonosulni a főszereplővel, sem a sorozat önironikus, önostorozó attitűdjével, és újra meg kell állapítania, hogy hiába a földrajzi közelség, a mai magyar valóságról és a globalizmus magyar arcáról senki sem fog filmet készíteni helyettünk. Mert Magyarországon intoleranciáról hogyan beszélhetnénk akkor, amikor a kormány, a rendőrség, a sajtó jó része azon nációk bűnözői rétegének falaz, akikkel szemben állítólag nem vagyunk toleránsak? És ugye azt se intoleranciának kell neveznünk, amikor az egyre nyíltabb gyűlölet a történelmi keresztény egyházak, az európai kultúra vagy épp a hagyományait kereső őrző magyarság ellen irányul?

(Török kezdőknek. Duna TV)

INFRAKULTÚRA

Vasárnapi ebéd

HEGYI ZOLTÁN

A tévészakácsok olyanok, mint a televíziós prédikátorok, de sokkal ártalmatlanabbak, a hallgatóság pedig kevesebbet szaltózik. Viszont ugyanolyan elánnal nyomják, és a legjobbak kisugárzása elől nehéz menekülni. A gasztro-Cipollák hatására a gyanútlan néző azon kapja magát, hogy már a konyhában van egy bestális filézőkéssel a kezében, és furcsább a mosolya, mint Jack Nicholsoné. A hétköznapi gasztronómiára gyakorolt hatásuk felbecsülhetetlen, jelentős szerepet játszanak abban a jól érzékelhető fordulatban, amelyben ismét felértékelődött az otthoni főzés jelentősége. Akad közöttük, aki nem áll meg a spájzban, Jamie Oliver például egyenesen hadat üzent a brit közétkeztetésnek, és már az utánpótlással foglalkozik, Nigella (magyar hangja Stahl Judit) pedig egyre inkább hagyományban utazik. A magyar gyártások közül messze magasan a Gasztropuccs volt a legjobb főzőműsor Kozival és Dömével, de az egy egészen más műfaj, a kereskedelmi tévékben futó konkurens sorozatokat és a levesporos olimpiai bajnok bácsikat meg inkább hagyjuk. Az én személyes kedvencem Gordon Ramsey, A fickó f-fel (a magyar fordítás szellemes, a pasas ugyanis feszt baszkizik és basszusozik). Ramsey nagyszerű szakács, karizmatikus figura és igazi vaddisznó remek arányérzékkel. Nyilván azonnal tarkón vágja az illetőt, ha bepróbálkozik a fokhagyma korai felvágásával, viszont nem kezd azonnal röhejes sznob hisztibe, ha egyszer véletlenül nem alsó-libanoni a kuszkusz. Saját magáról elnevezett étterme évek óta stabilan tartja a csúcsot, a három Michelin-csillagot, de további Michelin-csillagos helyek felett is diszponál, mint például a Gordon Ramsey at the Connaught, a Pétrus a Berkeley Hotelben és a The Savoy Grill. A hazai főzős csatornán két szériája is fut, a már említett A fickó F-fel és a Ramsey, a konyha ördöge. Utóbbiban válogatott lúzereket ment meg a teljes összeomlástól rendkívül szórakoztatóan. Goromba egy fráter, de a barázdált külső érző szívet takar, és nem szállt el vele a ló. Vasárnapi ebéd című könyvében (Alexandra Könyvkiadó, 2008) ezt írja: „Gyermekkoromban, Stratford-upon-Avonben (lám csak, még egy hattyú – H. Z.) a vasárnapi ebéd igazi szertartás volt. Nem számított, éppen mi történik a nagyvilágban, családi ebéd mindig volt. Általában egy nagyobb főfogás került az asztalra, amit csodálatos almatorta vagy valamilyen piskótás sütemény követett. És addig senki nem állhatott fel az asztaltól, amíg nem végzett mindenki."

Ramsey háromfogásos ebédekkel operál a könyvben, és az ételeket úgy mutatja be, hogy a receptek egy-egy ételsor részeként jelennek meg. De talán nem is ez a legfontosabb. A fickó egyszerűen elindított egy Vasárnapi ebéd elnevezésű kampányt, ami arról szól, hogy egy család, bármi érje is, öröm vagy bánat, ugyan üljön már le együtt az ebédlőasztalhoz, hadd növekedjen a gyerekek önbizalma. És ezen az emeleten nagyjából mindegy, hogy egy tojásleves vagy egy tokhal köré. De a tojáslevesből ki kell hozni mindent, ami benne van, főzni meg csak szeretettel érdemes, ellenkező esetben a végeredmény ételmérgezés.

Egy székely asszony harca

Szegény Sudár Anna monodrámája a Magyar Színházban

Jókai Anna Szegény Sudár Anna című, három újrakiadást is megért remekművét írta színpadra Én, Szegény Sudár Anna címmel Scarlat Anna monodráma formájában, amelyet egy csodálatos erdélyi színésznő, Bálint Márta bűvölt színpadra. Az előadás a Magyar Színház Sinkovits Imre Színpadán pénteken is olyan telt házat produkált, hogy sokan pótszékeken, mások állva nézték végig az előadást.

PÓSA ZOLTÁN

Egy Erdélyben élő asszony izzó, sokkoló és mégis felemelő tragédiájával szembesülünk FOTÓ: ÉBERLING ANDRÁS

Bálint Márta lenyűgözte a közönséget egy Erdélyben élő, tanult asszony izzó, sokkoló és mégis felemelő tragédiájával, aki azért marad meg férjével együtt Székelyföldön a Ceausescu-diktatúra dúlásának idején is, mert tisztában van azzal, hogy akit nem a kivételes művészi vagy tudományos önmegvalósítás kényszere és az üldöztetés szólít az anyaországba, annak maradnia kell a helyén. Ő maga az egyetemet félbehagyva nevelte föl magyarnak gyermekeit. Az egyiken fogott a tanítás, ám mivel aktív ellenzékivé vált, menekülnie kellett Budapestre a börtönbüntetés elől. A másik, a gyöngébb fia román lányt vett feleségül, ami önmagában talán nem lenne baj. Ám úgy igen, hogy a vegyes házasság az első lépés volt a nemzeti identitás feladásához. Szegény Sudár Annának a távoli, Budapesten nyomorgó jobb fiától várt levelek mellett a másik nagy reménysége volt, hogy kisunokáját magyarnak nevelheti. Ám a gyermek ab ovo ellenségesen érkezik meg a falusi nyaralásra, nem kíváncsi sem a Hargitára, sem a Bucsin-tetőre, sem a magyar nagymama népmeséire. A román nagymamától tanult rideg szavakat vágja Sudár Anna fejéhez: elmaradott vagy. Olyasmiben hiszel, ami nincs. Sudár Anna már-már gyűlölni kezdi a gyermeket, aki váratlanul súlyos betegségbe esik. Ekkor lelkifurdalást érez, a kisunoka életéért imádkozik, azt kívánva, legyen olyan, amilyen, csak éljen. Isten megkönyörül rajta, ám jön az igazi tragédia: kisebbik fia a valamivel jobb kereset reményében Bukarestbe költözik. A történet végére elkövetkezik az, amit előre sejtünk: két újabb magyar lélek vész el fogyatkozó nemzetünkből.

Bálint Márta a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház vezető színészeként több mint ötven nagy magyar és világirodalmi szerepet (*Tamási* Énekes madarának Magdójától *Strindberg* Júlia kisasszonyáig) játszott el hitelesen. *Jókai Anna* monodrámájában is elhitető erővel oldja meg a nehéz feladatot. A szinte üres színpadi térben, belülről kibomló elemi erővel varázsolja elénk Jókai Anna tiszta magyar nyelvezetének segítségével a csodálatos asszony sziszifuszi küzdelmét. Magára maradva jólelkű, passzív férjével saját naplójával viaskodva mondja el nekünk az identitásvesztés és az identitásőrzés balladáját. Elhisszük Bálint Mártának, hogy nem tehet mást, neki maradnia kell, hogy legyen Erdélyben minél több magyar ember, aki őrzi a fogyatkozó, de reményteljes, nagy sorsra hivatott magyar nemzet tradícióit, nyelvét, mint székely őseink a határvidéken az őrtüzeket. Ugyanezt a lángot hordozza Bálint Márta is, aki Lénárd Sándor-, Kosztolányi Dezső-, Székely János-estekkel járja az országot és Európát, s közben újra és újra Szegény Sudár Annává lényegülten hozza el a Magyar Színházba is a magyar szellemiséget.

(Jókai Anna: Én, Szegény Sudár Anna. Monodráma. Színpadra írta: Scarlat Anna, előadja Bálint Márta, rendezte: Kincses Elemér, zenei szerkesztő: Gere Erzsébet, kosztüm: Bartunek Katalin. Magyar Színház, Sinkovits Imre Színpad.)

Gondolatok az ikerlétről

Egység helyett egymás mellé helyezett töredékek halmaza

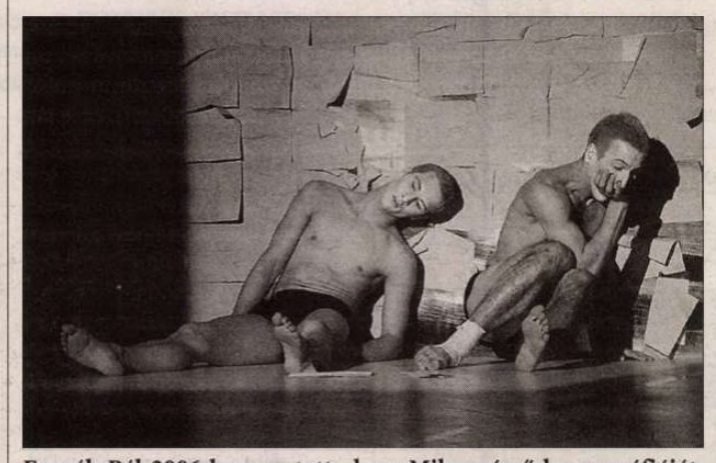

Frenák Pál 2006-ban mutatta be a Milan című koreográfiáját, amely egy óriás marionettfigura és egy ember kettőse. Ezt a gondolatiságot fonta tovább, értelmezte újra Frenák a Twins – Ikrek című kompozícióban, amely az ikrek feszítő egymáshoz kötöttségéről és a kettős lét felfoghatatlan, szürreális voltáról mesél. Az új koreográfia Várnagy Kristóf és Major László megdöbbentő tánca miatt válik egyszer megnézhető darabbá.

MOZDULAT

MAKRAI SONJA

Fehérre maszkírozott ijesztő alakok vad görkorcsolyázásával indul a Twins. Hideg, acélos, embertelen az a világ, amelyben ez a két alak létezik. Betonfalak, egy óriási ventilátor és szürkeség mindenhol. A végtelenített, félelmetes madárrikácsolás, a drasztikus géphangok, az elektronikus és komolyzenei pillantok váltakozása is csak a szürrealitást erősítik.

Emlékképek és a jelen valósága váltja egymást ebben a történetben, a múltbeli harmonikus egymásba fonódás és a jelen idejű agresszív eltávolodás, gyermeki és felnőtt élet-pillanatok játéka ez. Az őrület határmezsgyéjén létező ikrek vibráló dinamikával és a rendező kvázi névjegyévé lett homoerotikus megmozdulásokkal teli táncai az egypetéjű testvérek sajátos kötelékét és magányosságát próbálják meg elbeszélni. *Várnagy Kristóf* és *Major László* elképesztő összhangban felépített fémes mozgássorozatai azonban sajnos nem képesek egyben tartani a széttöredezett, és egy idő után unalmassá váló jeleneteket. A harmonikus múltat, a valaha volt gyermekkort felidéző jelbeszéddel tűzdelt hinta-jelenet, amely túlságosan hosszúra nyúlt, még inkább elmélyítette az unalmat. Az ikrek viaskodásait ellenpontozva itt is megjelenik a Milanból ismertté lett kísérteties, de nyugalmat árasztó marionettbáb, aki egy üveggömbbel játszik, táncol, rácsodálkozik környezetére, éppúgy, mint ahogy az ikrek, akik önállóan, egymástól függetlenül próbálnak meg boldogulni a világban.

Az ember sokszor ismétli önmagát, ami sajnos egy idő után semmitmondóvá és céltalanná válik. Így van ez *Frenák Pállal* is, aki minden darabjában levetkőzteti táncosait. Ez a motívum egyszerkétszer talán még érdekes is lehet, de mostanra már lerágott csonttá vált. A záróképben meztelenül görkorcsolyázó angyalszárnyas iker vélhetően valami felmagasztosulást, megváltást próbál meg jelképezni, de még a férfi test szépsége sem kellő magyarázat a ruhátlanságra. A történet filmszakadáshoz hasonló gyorsasággal ér véget, ennek tükrében pedig a Twins csupán jelenettöredékek egymás mellé helyezéseként, és semmiképp sem egységként értelmezhető.

A hátborzongatóan zseniális táncosokat, akik „gumiemberként" bármire képesek, akik arcjátékukkal, gesztusaikkal és testük egészével minden lelki rezdülést, az emberi érzelem legmélyebb bugyrait is végtelen hitelességgel tudják lefesteni, még órákig figyeltem volna. Azonban a rendezői vonalvezetés pont ez ellen játszott. A hosszúra nyúlt ismétlődésekkel teli üressé váló etűdök nem tudták fenntartani a táncosok által megteremtett feszültséget, és így a néző egyszer csak azon kapta magát, hogy gondolatai valahol nagyon messze járnak.

(Frenák Pál: Twins. Nemzeti Táncszínház, február 12.)

Debrecenbe költözik a világzenekar

MUNKATÁRSUNKTÓL

Idén nyáron a Debreceni Egyetemről indul nemzetközi koncertkörútjára a *Vásáry Tamás* által alapított Kodály Zoltán Ifjúsági Világzenekar. Az első fellépés július 30-án lesz a cívisvárosban, amely egyben az Ifjú Zeneművészek Nemzetközi Nyári Akadémiájának záró előadásául is szolgál. A 2006-ban alapított Kodály Zoltán Ifjúsági Világzenekar karmestere, a csodagyerekként megismert, világjáró zongoraművész, Debrecen díszpolgára és a Debreceni Egyetem díszdoktora, Vásáry Tamás idén először szülővárosában, Debrecenben szervezi meg a fiatal tehetségek koncertsorozatát megelőző felkészítő tábort. A világzenekarnak ezentúl a Debreceni Egyetem által megalapított Ifjú Zeneművészek Nemzetközi Nyári Akadémiája ad otthont. A két program szoros összefonódását jelzi, hogy a jövőben évről évre itt válogatják majd ki azt a közel hetven főt, akiknek nívós játékát a világ több pontján is megismerheti a közönség.

A Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karának rangos nyári akadémiáján a hagyományokhoz híven nemzetközileg elismert művész tanárok segítik az ifjú tehetségeket a zenei kibontakozásban: a hazai oktatókon kívül idén Skóciából, Japánból, Franciaországból, Horvátországból, Ausztriából és Németországból is érkeznek neves művésztanárok, akik napközben egyénileg foglalkoznak hallgatóikkal, esténként pedig koncertjeikkel színesítik a város kulturális életét.